

RAGBY-HISTORICKO SPOLEČENSKÝ VÝVOJ HRY U NÁS A V ZAHRANIČÍ

Šárka Vašíčková

Fakulta tělesné výchovy a sportu, Univerzita Karlova, Praha, ČR

Předloženo v květnu 2008

Príspevek seznamuje čtenáře s historií, společenským vývojem a současnou situací ve sportu ragby. Věnuje se hlavně zemím, kde byl, je a pravděpodobně bude tento sport jeden z nejpopulárnějších. Jednotlivé země jsou porovnány z hlediska historického a sociálního vývoje. Sport je ukázán jako společenský činitel a jakýsi zpětný obraz celkového vývoje v uvedených zemích. V první části je popsán vznik hry a základní pravidla. V druhé části je popsán sport, jako společenský hybatel v jednotlivých zemích. V poslední části je charakterizován vývoj hry v České republice, zaměřeno hlavně na historii a specifické prvky českého ragby. Závěr potom hodnotí tento sport na současné sportovní scéně a jeho popularitu u nás a ve světě.

Klíčová slova: historie tělesné kultury, sociologie sportu, ragby, armáda, olympijské hry.

ÚVOD

Sport obecně, jako populární kulturní forma, byl, je a bude jeden z hlavních faktorů při hledání většiny národních identit. Ráda bych se věnovala roli ragby v anglo-saských společenstvích a zaměřila se hlavně na zemi vzniku-Anglii a na Jihoafrickou republiku, kde se ragby stalo symbolem politické transformace, ale zároveň nositelem nedorozumění rasových problémů v zemi.

Ragby, jako organizovaný sport, odráží veškeré společenské změny a uspořádání v uvedených společnostech. Chtěla bych porovnat úlohu tohoto sportu a jeho zásadní sociologický vliv během století. Anglo-saská kultura pojímá ragby jako jeden z prvních sportů, určený společenskou příslušností. Vytváří se speciální terminologie a specifická

tohoto sportu je později přejímána i dalšími zeměmi. Je ale pochopitelné, že vlivy jednotlivých kultur /Anglie, Francie, JAR, Austrálie, ale také Česká republika/ vnášejí do tohoto sportu rozdílnosti, které jsem se pokusila zachytit.

HISTORICKÝ VÝVOJ HRY

V anglickém městě Rugby, proslulé Rugby Public school, žák William Webb Ellis v průběhu místní varianty oblíbené hry football chytil ve hře míč do rukou a běžel s ním vpřed do soupeřova pole. Tento způsob hry se vžil a ovlivnil vývoj fotbalu nejen v Rugby, ale i na jiných školách v Anglii. Rok 1823, který je zaznamenán na pamětní desce na místní školní zdi, uvádějí anglické prameny jako dobu, kdy tento čin žáka Ellise dal popud ke vzniku nové hry, která se začala nazývat podle místa jejího vzniku RAGBY.

Francouzské prameny ovšem správně uvádějí, že podobná hra, která má pravděpodobně svého předchůdce v starořímských legiích, byla již dříve hrána v Itálii, Francii a dalších městech Anglie. Rugby však mělo zásadní vliv na její vznik a další vývoj. Ředitel místní školy Thomas Arnold, reformátor anglického školství, se nemalou měrou zasloužil o rozšíření nového způsobu hry fotbalu, který dovoľoval nošení míče, chytání a skládání pronikajícího hráče, tvrdý boj ve skrumážích.

Tuto hru provozovali hráči ve školní tělesné výchově. Žák Thomas Hughs, kapitán školního družstva kopané, sepsal roku 1846 pravidla fotbalu, jak jej hráli na škole v Rugby. Tato pravidla se podobají daleko více novodobému rugby než dnešní kopané. Zásahu o rozvoj rugby má obchodník, který místo míčů vycpaných slámou, hadry apod., které se pohybovaly pouze po zemi, začal vyrábět míče z močových měchýřů vepřů, obšíváných kůží. Tyto míče měly tvar, který lépe vyhovoval hráčům, zvláště při kopech na branku po odrazu.

„Football“ se rychle rozšiřoval hlavně mezi mládeží. Byly pořádány zápasy mezi školami, ale téměř každá škola měla svá místní pravidla a často bylo velmi obtížné dohodnout se, podle kterých pravidel hrát. Někde odmítali nošení míče rukama a skládání. Vyznavači obou her vytvořili samostatné spolky, které kodifikovaly příslušná herní pravidla.

„Football-rugby“ se koncem 19. století rozšířil z Anglie do Francie a dalších evropských států. Ve Francii nazývali hru stručně rugby a určili tak její název, který se dnes běžně používá (Sláma, Z. 1984).

CHARAKTERISTIKA HRY

Hra klade na každého hráče vysoké požadavky v průběhu utkání a často ještě větší v předchozí přípravě. Charakteristický je velký objem práce, střídavá intenzita a množství nejrůznějších pohybových struktur a jejich kombinací. Velký objem práce je dán rozlohou hřiště, délkou hrací doby, počtem hráčů a velmi různorodým charakterem herních činností. Z dlouhodobého pozorování ligových i mezinárodních zápasů vyplývá, že hráč v průběhu těžkého ragbyového utkání naběhává 6–10 km, ztráta na hmotnosti činí v průměru 3 kg, metabolická spotřeba 1400 až 1600 kalorií. Boj o míč bývá krátký, ale častý, vyjádřený frekvencí 180 tepů za minutu. Střídavá intenzita vyplývá ze způsobu hry, ve které se maximální intenzita při nárazovém tlaku ve mlýnech, při sprinterských soubojích útočníka a skládajícího obránce, při výskoku a boji o míč v uličce autu střídá se středním i malým zatížením při přeskupování hráčů k nařízeným mlýnům, při vhazování ze zámezí, při trestných či volných kopech. Hráči musí ovládat míčovou techniku košíkové či házené stejně jako techniku hráčů kopané.

Soustava ragbyového mužstva tvoří 15 hráčů, rozmístěných v jednotlivých řadách mužstev. Jednotliví hráči mají specifické názvy, k nimž přísluší čísla na zádech jejich dresů, určená pokyny FIRA (Fédération International de Rugby Amateur).

Tab. 1

Levý pilíř č.1	mlýnář č.2	Pravý pilíř, č.3
	Levý druhé řady č.4	pravý druhé řady č.5
Levý rváček č.6	vazač č.8	pravý rváček, č.7
	Mlýnová spojka č.9	
	Útoková spojka č.10	
Levé křídlo č.11	levá třičtvrtka č.12	pravá třičtvrtka č.13
		pravé křídlo, č.14
	Zadák, č.15	

Vedle těchto individuálních názvů hráčů používáme ještě v ragbyové terminologii speciálních názvů pro určité skupiny hráčů:

Hráči č. 1–8 jsou rojníci, kteří tvoří roj.

Rojníci č. 1, 2 a 3 tvoří I. řadu mlýna.

Rojníci č. 4 a 5 tvoří II. řadu mlýna.

Rojníci č. 6, 7 a 8 tvoří III. řadu mlýna.

Pěti rojníkům I. a II. řady, tedy hráčům 1, 2, 3, 4, 5 říkáme „balík“, protože jejich hlavním úkolem v průběhu utkání je stále se pohybovat pohromadě a vytvářet tak jednotku o velké bojové síle.

Zbývající hráči, a to č. 9–15, tvoří řady zadní.

Speciální názvy jednotlivých hráčů vyjadřuje jejich funkce či postavení v sestavě mužstva. Jen názvy třičtvrtek vznikly otrockým překladem slangových termínů anglických three quarter (backs), které mají vyjádřit umístění členů útočné řady v zadních řadách sestavy mužstva (Sláma, Z. 1984, www.rugby.cz).

RAGBY NA OH

Rugby bylo poprvé představeno na OH v roce 1900 v Paříži, poté následoval Londýn 1908, Antverpy 1920 a opět Paříž 1924. Krátce po posledních jmenovaných hrách olympijský výbor zrušil rugby jako olympijský sport, přestože vyprodalo více vstupenek než např. trat'ové sporty. V roce 1928 olympijský výbor odmítl žádost o uvedení rugby na OH v Amsterdamu, a to z těchto tří důvodů. Olympijský výbor kladl důraz na individuální sporty, množství závodníků chtěl posílit ženskými závodnicemi, dále sport jako takový nebyl podporován vstupem Británie, tak jak se předpokládalo. Bylo také kritizováno nevhodné chování francouzských fanoušků a nedostatek mezinárodního zapojení (www.rugbyfootballhistory.com). Zajímavé je, že po válce podporoval snahy o začlenění rugby na OH jak socialistický SSSR, tak Jižní Korea. V anketě Washington Post (USA) sledující zájem veřejnosti o sport, který by si přála na OH, vede drtivým náskokem rugby před dalšími sporty, jako jsou frisbee, lacrosse, kriket a další sporty-pod 1% (Hronec 2003, www.rugby.cz).

K tomu, aby se rugby vrátilo opět na Olympijské hry, bylo třeba vytvořit jednu světovou federaci. V roce 1994 se sešli zástupci IB a FIRA a dohodli se, že reprezentantem rugby ve světě bude International Board a bude zajišťovat pořádání vrcholných akcí reprezentace, tj. Světový pohár o "15 hráčích" i o "7 hráčích" a také Olympijské hry. Rugby

mělo premiéru na Olympiádě v Sydney v roce 2000. FIRA byla pověřena organizací Mistrovství světa juniorů, které získává stále více na popularitě a v roce 2006 startovalo v Itálii 32 mužstev. (www.rugby.cz). V současné době však mezinárodní olympijský výbor neodsouhlasil, aby bylo ragby v sedmi zařazeno na program OH v Londýně 2012. (Ročenka 1926–2006).

BRITSKÝ/ ANGLICKÝ SOCIO-HISTORICKÝ KONTEXT, SPORT A RAGBY UNIE

Anglie je „kříženec“ národností, definována etnickými rozdíly a smíšenými kulturami. Směsice kultur (např. Keltové, Římané, Anglo-Sasové a Normani) a model masové migrace vytvořil cosi, co bylo nazváno Danielelem Defoe jako „voříšek – míšenec“. (Roche, 1998) Ragby je v Anglii obecně přijímáno jako středověká lidová hra. Podstata ragby (unie) v Anglii je vázána na společenskou vrstvou, amatérismus a model „gentlemanů“. A vývoj moderního ragby je ovlivněn celou řadou mocenských soubojů, které až do současnosti ochránily „étos“ anglického gentlemana. Anglická společenská struktura tak uchovala unii ragby a tradici amatérismu. Jinak řečeno, Unie byla postavena na extrémně odolných společenských zvycích, které tradičně lpěly na „bílé“ kultuře, vyšší-střední společenské vrstvě, universitně vzdělaných mužích a je ukázkou historicky potlačovaného zápalu patriotismu. Sport poskytuje několik národních kulturních paradoxů. Například soupeření Anglo-Sasové (Angličané) proti Keltům v každoročním šampionátu 6 národností (Six Nation Championship). (Tuck, 2003).

Fotbal, od kterého se ragby odštěpilo, se stal výhradní doménou střední a vyšší společenské vrstvy-mužů, kteří kodifikovali a organizovali něco, co bylo dosud relativně bez struktury a omezeno na prostý lid a dělnické hry (Dunning a Sheard, 1979, Mason, 1980). Byly vytvořeny dva hlavní herní proudy, společně s fotbalovou asociací 1863 a unií ragby 1871. Hry byly rozšířeny podle regionů nebo národností nebo konečně podle účasti jednotlivých společenských vrstev, což se nejvíce projevilo v 80. a 90. letech 18. století. Velký nárůst účasti dělnické třídy nejen jako hráčů, ale také jako platících diváků v tomto období, nutně podpořil snahy o profesionalismus v tomto sportu. Tento trend byl zaznamenán i v dalších sportech, např. fotbal nebo kriket. V ragby byl však vývoj řešen velmi rozdílně, v porovnání s ostatními sporty. Ragbyová fotbalová unie (Rugby Football Union RFU) prosazovala zásadně amatérské myšlenky, které souvisely se sílícím olympijským hnutím v této době. To vedlo k rozdělení a následnému odtržení severních anglických klubů a založení Severní unie (Northern Union) v roce 1895 (Dunning a Sheard, 1979). Severní unie

sice usilovala o prosazování zásad amatérismu (v roce 1922 byla přejmenovaná na fotbalovou ragby ligu-Rugby Football League-RFL), ale byla také připravena tolerovat profesionály a dále měnit některá pravidla hry, za účelem zvýšení atraktivity sportu a otevřenosti hry pro platící publikum. Tyto změny byly zaznamenány v nových pravidlech, které byly vydané těsně po rozdělení (v roce 1898). Od založení Severní ligy v roce 1895, byla profesionální liga ragby hrána téměř výsadně v severní Anglii, v oblastech Yorkshire, Lancashire, Cumbria-velmi silně se ztotožňovala s průmyslovou-dělnickou společenskou vrstvou. Na rozdíl od ostatních sportů má proto organizační základnu v tomto regionu, ve městě Leeds v Yorkshiru. Tato prostorová a kulturní identita – konkrétně asociace hry s oblastmi, kde probíhala nejvíce industriální revoluce, s průmyslovou dělnickou třídou a s mužstvím této společenské vrstvy-měla vliv na vývoj tohoto sportu v budoucnosti. (Roche, 1998, Petersen, 1996)

Sociální kontext této hry – hlavně dělnický charakter a kořeny hry jsou velmi často nadsazovány. Sociální původ hry je však ovlivněn konkrétní částí britské střední třídy-speciálně ne těmi, kteří prošli systémem soukromých škol v Anglii a kteří tak ovlivnili většinu sportů vznikajících v tomto období. Ti, kdo stáli v čele ragby klubů, byli podnikatelé nebo průmyslníci v daných oblastech a právě ti se zasloužili o pozdější rozdělení. Naopak v jižní Anglii tvořila základnu hlavně střední společenská třída, která prosazovala amatérismus a byla tak reprezentantkou unie ragby (Rugby Union). Požadovala, aby měli všichni hráči zaměstnání. Dělnická třída byla vyloučena ze hry, a proto se zajímala spíše o profesionální fotbal. Naproti tomu, na průmyslovém severu bylo nutné, aby ragby kluby byly schopny konkurovat profesionálnímu fotbalu. Profesionální, regionální a třídní identita ligy ragbistů (RFL) má proto svůj původ v rozdílných sociálně-ekonomických souvislostech severní a jižní Anglie v 19. století, více než v bezprostředním kulturním vývoji britské dělnické třídy.

Kultura britské ragbyové ligy je ukázkou problémů spojení kolektivní identity s lokálním prostředím a obecnou regionální specifikací severní Anglie. Pravdou je, že na rozdíl od ostatních sportů, tento sport reprezentuje kolektivní kulturní identitu „národa“. Od dob vzniku ragby, ke konci 19. století, tato hra byla, je a bude spíše lokální záležitostí než národním sportem. V podstatě ragbyová liga je nositelkou národní identity stejně jako ragbyová unie. Ta se stará o „národní“ sporty ve Walesu, na Novém Zélandu, v Jižní Africe a zároveň přináší mezinárodní uznání. Dále umožňuje sehrání důležité role jednotlivých národních identifikací a diferenciací mezi Anglií, Francií, Austrálií, Irskem, Skotskem a dalšími zeměmi. (Roche 1998)

RAGBY V JAR

HISTORIE HRY

Hra se rozšířila s britskými kolonisty hlavně ve východním Kapsku, Natalu a kolem zlatých a diamantových cest v Kimberley a Johannesburgu. První Unie vznikla v roce 1883 v Western Province, dále potom 1886 Griqualand West a Eastern Province v roce 1888. Hrál se podle pravidel Winchesterské školy, protože ředitel školy byl bývalý student. První zápas byl sehrán mezi armádními důstojníky a státními úředníky v Kapském Městě, došlo k tomu roku 1862 a výsledek byl nerozhodný 0:0 (www.sarugby.net).

Hned od začátku anglické správy v Jihoafrické republice byly anglické sporty zavedeny v oddělených školách a klubech, které byly tak charakteristické svým elitářstvím a rasovou segregací. Rugby bylo již od vzniku prvních klubů v 70. a 80. letech 19. století spojeno s politikou rasově rozdělených identit. Postupem doby se stalo hrou obyvatel JAR, zatímco například kriket byl hrou Angličanů (Black, David R. a Nauright, J 1999).

Během konfliktu, který je známý pod názvem Búrská válka v letech 1899 – 1902 bylo deportováno kolem 20 000 lidí do válečných britských táborů. Nejpopulárnějším sportem se stalo ragby. Byly dokonce zakládány táborové kluby. Popularita hry ovlivnila rozšíření ragby natolik, že jestliže před válkou bylo ragby populární hlavně v Trasvaalu, v oblasti Free State se hrál hlavně fotbal, po válce došlo k zásadní změně. Celá řada hráčů i členů týmu Springboks se naučila hrát právě ve válečných táborech (J. G. van Merwe 1998).

TRANSFORMACE RAGBY V JAR

Springboks jsou národním týmem JAR a tradičně baštou tohoto sportu. Každý chlapec sní, že si jednoho dne oblékne „zeleno-zlatý dres“. Na světovou scénu se vrací roku 1992, po mezinárodní izolaci, způsobené politickou situací v zemi (www.southafrica.info/springboks/rugby).

Rasové rozdíly, ovládající jihoafrické ragby, otevřely staré rány v zemi postižené apartheidem. Podnítily diskusi o transformaci nové Jihoafrické republiky a úloze tohoto sportu v zemi „duhy“. Když si prezident Nelson Mandela oblékl v roce 1994 u příležitosti

finále mistrovství světa dres č. 6, dres kapitána Francois Pienaar, bylo to označeno za rasové usmíření národu JAR (www.southafrica.info/springboks/rugby). Ke sporu došlo v okamžiku, když „bílý“ hráč Geo Cronje odmítl sdílet pokoj s týmovým kolegou Quintonem Davisem, Jihoafričanem černé pleti. Přestože veřejně nesdělil důvody svého jednání, byl obviněn z rasismu. Tento konflikt dokazuje, že minulost a rasové problémy jsou velmi sensitivním tématem i na poli sportovním.

I přes gesto Nelsona Mandely během prvního roku demokracie v JAR, obraz ragby jako „bílého sportu“ odolal společenským změnám v zemi. Naproti tomu, Cheeky Watson, 48, bývalý anti-apartheid aktivista, který hrál ragby za národní tým v sedmdesátých letech, řekl, že věří v sílu sportu a v jeho vliv na demokratickou přeměnu v zemi více, než v jakýkoliv jiný společenský sektor. Watson se nechal slyšet, že je velmi neobjektivní označovat ragby za reflexi národního rozpoložení. Dále upřesnil, že většina ragbyových týmů jsou z 50–60 procent „černé“. Ale tito hráči zmizí „jako rosa při ranním slunci“, když přijde na národní tým země. Tento fakt je podle Watsona zavádějící, protože ukazuje Jihoafričany ve špatném světle. Lawrence Schlemmer, ředitel Nadace Helen Suzmanové se nechal slyšet, že demokratická přeměna v zemi nemůže být nikdy hodnocena podle „bandy brutálních chlapů, trénovaných, aby si navzájem vymlátili duši z těla“ (www.charleston.net).

VZNIK RAGBY U NÁS

První počátky možno zaznamenat do roku 1895, kdy všestranný český sportovec Rössler-Ořovský přivezl z Anglie první ragbyový míč. Se skupinou nadšenců se snažil nacvičit rugby v Českém yachtklubu, ale k sehrání veřejného utkání nedošlo. První utkání na půdě tehdejšího Československa viděla však Bratislava. Na vzniku Čs. športového klubu Slavia Bratislava v roce 1925 měl podstatný podíl anglický vicekonzul pan Dowden. Mužstvo tvořili úředníci konzulátů, ale i Slováci. V blízké Vídni hráli ragby tehdy již ragbisté klubů Wiener Amateure a Wiener Sportklub. Tak v roce 1925 v Bratislavě došlo k přátelskému utkání mezi domácí Slavií a vídeňským Amateure, ve kterém hosté zvítězili 8:3. O rok později ve Vídni naopak zvítězili bratislavští 6:5. Bratislavský klub, který však neměl dlouhou dobu existence, se ale v roce 1927 přičinil spolu s Moravskou Slavií Brno sehráním propagačního utkání v Praze o vznik jednoho z prvních ragbyových klubů v Praze, SK Slavia Praha. Do současné doby se v tomto klubu vystřídalo osm ragbyových generací, klub změnil 5krát jméno a stal se jedním z nejúspěšnějších klubů v naší poválečné historii. (Ročenka 1926

– 2006) Kolébkou rugby v České republice je Brno, sportovní klub Slavia Brno, kde byl ve stejné době založen ragbyový oddíl. Jedním z iniciátorů, který stál bezesporu u zrodu, byl redaktor Ondřej Sekora (nar. 25. 9. 1899, zemřel 4. 7. 1967). Akademický malíř, redaktor brněnských Lidových novin, autor mnoha dětských knížek, stvořitel Ferdý Mravence, zakladatel československého rugby. Studoval na gymnáziu v Brně a ve Vyškově, studia dokončil po válce 1919. Začal studovat právnickou fakultu v Brně a zároveň kreslil pro časopisy. V roce 1921 studia přerušil a vstoupil do redakce Lidových novin jako kreslíř a redaktor. Redigoval také časopis SPORT (od roku 1926). Jako novinář často cestoval (v letech 1924 a 1927 pobýval ve Francii). Sám velmi rád cvičil a sportoval a jedině jeho tělesná odolnost mu umožnila přežít žalářování v nacistických koncentračních táborech. Rugby poznal při svých studiích v Paříži. Od ledna 1926 uveřejňoval v brněnském časopisu SPORT pravidla přeložená z francouzštiny, angličtiny a němčiny. Ondřej Sekora byl zakladatelem rugby u nás, překladatelem pravidel, organizátorem, trenérem, rozhodčím a dokonce i v letech 1927–28 předsedou druhého ústředí čs. ragbyového sportu tehdejší "Československé asociace rugby-footballu", ale ve skutečnosti nikdy rugby nehrál. Méně známý byl jeho dobrý kamarád, o šest let mladší František Ruber (nar. 10. 7. 1905, zemřel 20. 5. 1994). Narodil se ve Vídni, ale po přestěhování s rodiči do Brna v roce 1918 začal s plaváním a fotbalem spolu s hercem Ladislavem Peškem právě v Moravské Slavii, později patřil k všestranným úspěšným sportovcům v několika disciplínách ve Vysokoškolském sportu v Brně. S rugby se seznámil v Tours, kde studoval na zdejší univerzitě "elementární kurs francouzštiny", a kde se zúčastnil i několika tréninků rugby. Spolu s O. Sekorou začali překládat pravidla, patřil ke spoluzakladatelům Československé federace rugby-footballu, kde se stal jednatelem. Byl členem mužstva Československa, které se 22. května 1927 střetlo v prvním neoficiálním utkání v historii s Rumunskem v Bratislavě, na hřišti I. Čs. Š. K. Bratislava. V tomto utkání hosté zvítězili 23:6. Není bez zajímavosti, že kromě kapitána mužstva. František Ruber byl tudíž prvním kapitánem naší ragbyové reprezentace v celé historii (www.ragby.cz). Na Moravě byl vlastnoručně vyroben i první ragbyový míč, ušitý panem Gábou u firmy Baťa v roce 1930.(Ročenka 1926–2006)

RAGBY V ARMÁDĚ

Ještě během okupace Československa se některé pražské kluby utkaly na poli mezinárodním, a to s ragby teamem britské armády.(Ročenka 1926 – 2006) A to, jako by

předznamenalo poválečný vývoj tohoto sportu. Po osvobození naší vlasti dostává rugby svoje místo v žebříčku hodnot v armádní tělovýchově. Základy položil I. instruktorský kurs rugby, který uspořádal Čs. svaz rugby za podpory ministerstva školství v Říčanech ve dnech 31. srpna-9. září 1945. Tohoto kurzu se zúčastnilo 28 důstojníků, rotmistrů a vojáků, kteří později jako instruktoři se stali aktivními při dalším rozvoji rugby v armádě. Není bez zajímavosti připomenout spektrum zástupců z různých oddílů a klubů: Slavia, Sparta, LTC, I. ČLTK, KTC Discos, SKEP, Viktoria Žižkov, Čechie Karlín, SK Praga, Sokol Praha VII., Junák, AFK Stráž bezpečnosti, Sokol Spořilov. Tělovýchovný ústav Masarykovy univerzity a SK Škoda. Z venkovských klubů byly tu zastoupeny domácí SK Meteor Říčany, SK Viktoria Plzeň, SK Náchod, Sokol Brno I., Sokol Moravská Ostrava, SK Hradec Králové, SK Mochov, SK Slavia Tábor, SK Horní Počernice a Spolek posluchačů tělovýchovy Brno. Exhibiční utkání armáda-výběr čs. hráčů se hrálo v Praze v rámci Tyršových her, což bylo bráno jako zdařilá propagace rugby na veřejnosti. V roce 1947 bylo ragby zařazeno do vyučovacího procesu učiliště vojenské tělovýchovy. V roce 1948 se vytvořil armádní sokolský výbor, v jehož čele byl velký příznivec rugby gen. V. Sacher. Bylo založeno středisko vrcholového sportu ATK Praha, do kterého bylo začleněno také rugby. Rozhodnutím rozkazu ministra národní obrany č.43/94 z roku 1994 byl zrušen v rámci ukončení činnosti většiny kolektivních sportů v armádě i ragbyový tým VTJ Pardubice. V současné době (2008) existuje v České republice 17 klubů:

[ACADEMIC RUGBY CLUB IURIDICA](#)

[RUGBY CLUB BRNO BYSTRČ](#)

[RUGBY CLUB DRAGON BRNO](#)

[RUGBY CLUB HAVÍŘOV](#)

[RUGBY CLUB JIMI VYŠKOV](#)

[RUGBY CLUB MARIÁNSKÉ HORY](#)

[RUGBY CLUB OLD BOYS PRAHA](#)

[RUGBY CLUB OLOMOUC](#)

[RUGBY CLUB PRAGA PRAHA](#)

[RUGBY CLUB PŘELOUČ](#)

[RUGBY CLUB ŘÍČANY](#)

[RUGBY CLUB SEDLČANY](#)

[RUGBY CLUB SLAVIA PRAHA](#)

[RUGBY CLUB SPARTA PRAHA](#)

[RUGBY CLUB TATRA SMÍCHOV](#)

[RUGBY CLUB ZLÍN](#)

[RUGBY KLUB PETROVICE](#) (www.rugby.cz).

Na melodii staré vojenské písně zpívali reprezentanti Československa před zápasem s Itálií v roce 1949 (14:6) ragbyovou hymnu.

Rugby zdar, rugby zdar, rugby zdar, rugby zdar,

tisíců hlas Strahovem zní!

Rugby zdar, rugby zdar, rugby zdar, rugby zdar,

to je náš pozdrav poslední!

S merunou šišatou,

hrajem rugby za svou zem -

nikdo nás nezdolá,

my je všechny rozbijem !

Rojníci se rvou, oči se jim svítí,

útočníci cítí, že se proběhnou.

Jak míč dostanou napnou všechny síly,

k brankovišti pílí, bodů dosáhnou!

Rugby zdar, rugby zdar, rugby zdar, rugby zdar,

tisíců hlas Strahovem zní!

Rugby zdar, rugby zdar, rugby zdar, rugby zdar,

to je náš pozdrav poslední !

ZÁVĚR

Závěrem bych porovnávala popularitu sportu v uvedených zemích. Nutno podotknout, že v anglo-saském regionu je ragby sportovní fenomén číslo jedna. Je to bezesporu nejpopulárnější sport v zemích Velké Británie a v zemích bývalého koloniálního panství. Důkazem je celá řada soutěží, probíhajících pouze v zemích Commonwealthu (Tri-nations) a je nesporné, že vedoucí postavení ve světovém rugby mají Britové a jejich bývalé kolonie – Nový Zéland, Austrálie, Jižní Afrika, Fidži atd. Ve značné části těchto zemí je rugby školním sportem číslo jedna, povinným předmětem a výchovným prostředkem. Téměř každý Brit, který to někam dotáhl, a který po škole zastává významnější místo, měl vždy alespoň něco dočinění s rugby. Ministři, guvernéři, státní úředníci, profesori, důstojníci až po generály a maršály, členové vlády a jiní prominenti dříve rugby hráli. V poslední době však dochází k náporu na dosud neotřesitelné pozice Britů. Především Francie, Itálie, Španělsko učinili v posledních letech velký skok dopředu. Historickou změnou je, že od roku 1995 přestává být ragby sportem amatérů.

Naopak v České republice je to sport spíše okrajový. V žádném případě není tak silným identifikačním národním prvkem, jako ve výše jmenovaných zemích. Má spíše doplňkový sportovní charakter. Jeho velmi nadějný vývoj v období první republiky zpomalila druhá světová válka a později politické změny v roce 1948. Ze 17 současně registrovaných ragbyových klubů vnikly tři před válkou, tři během války a 10 po roce 1945. V období komunistické éry se jeho provozování přesunulo do armádních složek a stalo se součástí branné výchovy. Ragby se tak stalo běžnou součástí sportů provozovaných v socialistické Československu, avšak v žádném případě to nebyl sport běžný, jako např. fotbal nebo hokej. Po roce 1989 došlo k jeho vzkříšení. Dlouhá pauza v letech 1945 – 1989 zpomalila jeho vývoj. Kromě malé počtu aktivních hráčů (v porovnání se světovými ragbyovými velmocemi) jsou to v současné době i generační problémy, které řeší některé menší kluby. Naopak světlejší zítřky naznačuje vzrůstající množství ragbyových klubů (poslední byl založen v roce 2005 v Sedlčanech) a propagace ragby mezi mládeží. Současná ragby scéna zahrnuje všechny věkové kategorie, přes mladší a starší žáky, kadety, juniory až k reprezentační skupině muži a ženy “7” (evropský okruh turnajů „7“). Úspěch českých hráčů ragby dokumentuje i jejich zahraniční působení, např. ve Francii, Japonsku nebo Anglii. V České republice probíhají současně 4 druhy soutěží, a to KB Extraliga, Národní liga, Pohár KB a utkání národního týmu. (Ročenka 1926–2006)

Obrázkem současného ragby ve světě i u nás bylo mistrovství světa v ragby, které se stejně jako olympiáda či fotbalové mistrovství koná jednou za čtyři roky. Stalo se zdaleka největší a nejsledovanější sportovní akcí loňského roku. Na stadionech shlédlo mistrovství celkem 2 250 000 lidí. Z toho 2 000 000 byly na některém utkání mistrovství světa poprvé. Návštěvnost francouzských stadionů dosáhla v průměru 97 %. Výhradně kvůli mistrovství dorazilo do Francie přes 400 000 návštěvníků (několik stovek z nich byli Češi). Na obrazovkách sledovaly mistrovství po celém světě celkem 4,2 miliardy lidí (o osm set milionů více, než předešlé mistrovství). V samotné Francii sledovalo semifinále mezi Anglií a Francií dvacet milionů lidí, což bylo dvakrát více(!) než finálový zápas Francie na fotbalovém mistrovství světa. Celkem šest přenosů z mistrovství se seřadilo na prvních příčkách nejsledovanějších francouzských televizních pořadů roku. Finále Anglie v. Jižní Afrika se stalo pro změnu nejsledovanějším televizním pořadem ve Velké Británii, kde ho sledovalo sedmáct milionů lidí. Ragbyové přenosy se staly nejsledovanějšími pořady roku i v Jižní Africe a na Novém Zélandu, přestože ten vypadl ve čtvrtfinále a přenosy zde kvůli časovému posunu bylo možno sledovat pouze v ranních a dopoledních hodinách. Sledovanost ovšem stoupala nejen v již jmenovaných tradičních ragbyových zemích, ale i tam, kde ragby nepatří mezi nejmasovější sporty. Ve Španělsku, Portugalsku, Itálii a ve značné části Asie se sledovanost zdvojnásobila, k jejímu výraznému nárůstu došlo také v Kanadě, USA, Rusku a především v Indii, která do té doby o ragby téměř nejevila zájem. U nás některé finálové fáze mistrovství začala vysílat Česká televize na svém sportovním kanále Čt4. Podle reakcí v tisku se to setkal s nečekaně výrazným ohlasem. Nova, která neměla práva, začala zařazovat momentky z mistrovství alespoň do své rubriky Borec nakonec. Čt se zřejmě přenosy osvědčily, protože nyní pokračuje v přenosech některých utkání Poháru šesti národů, což je nejstarší mezinárodní ragbyový turnaj vůbec.(<http://www.mediaguru.cz>)

REFERENČNÍ SEZNAM

- Black, D. R., & Nauright, J. (1996). Rugby and the South African Nation. *Sport*.
- Carroll, R. (2003). Racism in South African Rugby. *Guardian*, www.buzzle.com.
- Collins, T.(1996). *Myth and reality in the 1895 rugby split*. Sheffield Hallam University, The sports historia.
- Culture, Politics and Power in the Old and New South Africa. *Journal of sport history*, 1999.

- Floris, J. G. van der Merwe (1998). Rugby in the Prisoner - of - War Camps During the Anglo- Boer War of 1899–1902. *Football Studies*.
- Grundlingh, A., & Odendaal, A. (1997). Beyond the Tryline. Rugby and South African society. *Journal of Sport History*.
- Jackson, S. J. (1998). Life in the fast lane. *International Review for the Sociology*. University of Otago, New Zealand.
- Maxwell, L., Howell, Linguy, Xie, & Wilkes, B. (2001). The Wallabies A Definitive History of Australian Text Rugby. *Sporting traditions*.
- Petersen, R. (1996). *Parable of the Kingdom: Rugby and Race*. The Christian Century, www.wesclark.com
- Ročenka 1926 –2006: 80 let českého ragby. Praha: Česká ragbyová unie, 2006.
- Roche, M. (1998). *Sport, Popular Culture and Identity*. University of Brighton, CSRC Edition.
- Rugby Racial Controversy in South Africa Opens Old Wounds*. The post and Courier Charleston. net, www.charleston.net, 2003.
- Sláma, Z. (1984). *Ragby: technika, taktika, metodika nácviku, trénink*. Praha: Olympia.
- Tuck, J. (2003). The Men in White. *International Review for the Sociology of Sport*
- Winning the Future. *The Economist*, www.economist.com, 1998.
- Internetové zdroje
- Dostupné z URL
- < http:// www.atlantrugby.com/>
- < http:// www.ragby.cz>
- < http:// www.rugbyunion.cz>
- < http:// www.sarugby.net/>
- < http:// www.southafrica.info/springboks/rugby/>
- < http://www.mediaguru.cz/>

Mgr. Šárka Vašíčková

[Katedra základů kinantropologie a humanitních věd](#)

FTVS UK Praha

José Martího 31

162 52 Praha 6 - Veleslavín

Email: svasickova@hotmail.com

RUGBY- SOCIO HISTORICAL DESCRIPTION OF THE GAME ABROAD AND IN THE CZECH REPUBLIC

The paper familiarizes readers with the socio-historical movements in the game rugby. Particularly, in the first part, it's social background in the country of origin-England, historical comparison of different games, social influence of the game in the different regions of England.

Secondly, as the consequence of my papers, I focused on the country of the Commonwealth of Nations-the Republic of South Africa. As a result of social changes, that influenced not only political orientation of the country but also relation of social groups to sport and particularly rugby played it's specific role. On one hand it was the symbol of English social group, sport only for „white“people. On the other hand it became the occasion, where the nation of rainbow united after 1992.

In the last part I focus on the Czech Republic and rugby history. However this game typical for Anglo-Saxon countries is it became popular after the First World War. Different social structure in the Czech Republic gave to this game it's specific character. I pay attention to this national characteristic and try to show the development of the game in the middle European country.

Key words: *Sport History, Sociology of Sport, Rugby, Military Services, Olympic Games.*

